

IN MEMORIAM

PROFESOR TOMO ČUBELIĆ
(Zagreb, 6. X. 1907 — 12. X. 1986)

U Zagrebu je u 80. godini umro poznati pisac povijesnih udžbenika, profesor novije povijesti na Višoj pedagoškoj školi, odnosno Pedagoškoj akademiji u Zagrebu, aktivist u Savezu povijesnih društava Hrvatske i muzealac — Tomo (Marijan) Čubelić.

Kao dječak je iz Zagreba s roditeljima preselio u Drvar, a zatim se vratio u rodni grad i završio ovdje klasičnu gimnaziju i studirao povijest i zemljopis u Zagrebu i Beču. Kao profesor službovao je najprije u Bakru, zatim je po kazni kao politički nepoželjan premješten od starojugoslavenske prosvjetne vlasti u Bitolu i otud se tek prije rata dokopao Čakovca, da bi nakon proglašenja Banovine Hrvatske došao ponovno u Zagreb gdje je na Trgovačkoj akademiji predavao povijest i zemljopis.

Nakon oslobođenja bio je direktor dviju Trgovačkih akademija, zatim od 1947. do 1950. radio kao kustos u Povijesnom muzeju Hrvatske i otud je imenovan za profesora novije povijesti jugoslavenskih naroda na Višoj pedagoškoj školi u Zagrebu. Na tom mjestu je ostao sve do 1977. kad je u sedamdesetoj godini umirovljen.

Bio je jedan od osnivača Povijesnog društva Hrvatske i član upravnog odbora više od trideset godina, a gotovo isto toliko je bio predsjednik ili tajnik zagrebačke podružnice Povijesnog društva Hrvatske, danas Povijesnog društva Zagreba u okviru Saveza povijesnih društava Hrvatske. U tim organizacijama isticao se kao organizator brojnih seminara i znanstvenih skupova, a kao predavač i popularizator povijesne znanosti držao je brojna predavanja i nastupao na radiju, organizirao stručne ekskurzije u zemlji i inozemstvu i uspješnu suradnju s povijesnim društvima drugih republika. Bio je vanjski suradnik Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske u doba njegova nastajanja i formiranja, a isto tako i član komisije naših i njemačkih historičara za usklađivanje gradiva novije povijesti u udžbenicima.

Kao muzealac postavio je nekoliko izložbi u povodu obljetnica KP Jugoslavije i zagrebačke organizacije i bio autor postava višegodišnje izložbe Muzeja revolucije naroda Hrvatske (1962).

Nakon oslobođenja napisao je naše prve udžbenike povijesti i zemljopisa za osnovne i stručne škole. Među njima se ističu Povijest za VIII razred osmogodišnje škole I i II, više izdanja za koje je kasnije napisao i čitanku Put slobodi. U Bosni i Hercegovini objavljen mu je udžbenik Istorija za VIII razred osnovnih škola (1962).

U novije vrijeme objavio je i nekoliko udžbenika za srednje škole, npr. Povijest XX stoljeća s povijesnom čitankom (zajedno s D. Pavličevićem) i Povijest 2 (s istim suautorom) koji je od 1974. do 1985. imao 12 izdanja i bio preveden na talijanski jezik. Bili su to prvi udžbenici za reformiranu, odnosno usmjerenu srednju školu u SR Hrvatskoj.

Osim pisanja udžbenika bavio se поблиže poviješću NOR-a u Jugoslaviji i Hrvatskoj i zajedno s M. Milostićem napisao svoj najzapaženiji rad. To je Pregled historije narodnooslobodilačke borbe naroda Jugoslavije, objavljen prvi put 1950. i otad je imao 15 izdanja na hrvatskom ili srpskom i bio preveden na jezike naših naroda i narodnosti (makedonski, albanski, mađarski i talijanski). Bio je to prvi sintetički pregled rata i narodne revolucije koji je uopće napisan. Za knjigu Borba naših naroda za slobodu napisao je poglavlje Oslobođilački rat i revolucija naroda Jugoslavije (Zagreb 1959).

S povijesnim temama surađivao je u Historijskom zborniku, Historijskom pregledu, Nastavi povijesti, zatim u godišnjaku Iz starog i novog Zagreba, na Radiju Zagreb s obrazovnim emisijama i drugdje.

Od najranije mladosti opredijelio se za napredni omladinski i radnički pokret, bio član SKOJ-a od 1927, član KPJ od 1928, a za vrijeme studija u Berlinu bio je i član KP Njemačke. U doba diktature kralja Aleksandra bio je suđen, zatvaran i proganjan. Za vrijeme rata radio je kao suradnik NOP-a u Zagrebu, a nakon oslobođenja obavljao razne dužnosti u društveno-političkim organizacijama.

Godine 1978. dobio je za svoj rad nagradu »Ivan Filipović«.

Dragutin Pavličević

IN MEMORIAM — DR. PAVAO ANĐELIĆ

U Sutlićima, nedaleko od Konjica, iznenada je preminuo 7. kolovoza 1985. godine arheolog i povjesničar, vrstan i plodan znanstvenik naše medijevalistike, dr. Pavao Anđelić.

Rodio se 29. veljače 1920. godine u selu Sutlići, u općini Konjic. Osnovnu školu završava u Seonici kod Konjica, gimnaziju u Visokom, a pravni fakultet u Zagrebu. Započeo je raditi kao sudac u Konjicu, međutim, njega je zanimala prošlost zavičaja u užem i širem smislu. Odlazi u Sarajevo u Zavod za zaštitu spomenika kulture, ali se i tamo kratko zadržao (1954—1955) budući da se već 1955. godine zaposlio u Zemaljskom muzeju gdje je i ostao do kraja svog radnog vijeka, tj. do nedavnog odlaska u mirovinu. U međuvremenu završava i filozofski fakultet u Sarajevu, a nakon toga postiže i stupanj doktora znanosti (1972) na Filozofskom fakultetu u Beogradu.

Pavao Anđelić autor je niza studija i priloga u našoj znanstvenoj i stručnoj periodici. U Glasniku Zemaljskog muzeja u Sarajevu javlja se 1956. godine pa je toj matičnoj publikaciji ostao vjeran i u njoj objavio više od dvadeset radova. Osim toga, Anđelić surađuje i u drugim publikacijama: Naše starine (1957); Arheološki pregled (1959, 1964, 1965, 1966); Radovi ANUBiH (1960, 1961, 1969); Zbornik Krajiških muzeja (1963); Radovi Simpozijuma Srednjovjekovna Bosna i evropska kultura, Zenica 1973; Treći program Radio Sarajeva (1973); Tribunia (1975); Prilozi Instituta za istoriju u Sarajevu (1975—1976; 1977); Slovo (1976) i drugdje.

U svojim radovima Anđelić obrađuje kulturna mjesta u okolini Konjica, tragove prehistorijskih kultura u okolini Konjica, predložio je reviziju čitanja Kulinove ploče. Istražuje srednjovjekovne župe: Vidogošću ili Vogošću, Večenike — Večerić, Krivaju ili Kamenicu. Posebnu studiju posvetio je trgovištu, varoši i gradu u srednjovjekovnoj Bosni. Istraživao je srednjovjekovne bosanske utvrđene gradove, sakralne objekte, grbove, pečate, bavio se općim problemima kulturne povijesti. Vršio je značajnija arheološka istraživanja, kao npr. vladarskih dvorova u Bobovcu i Kraljevoj Sutjesci, na krunidbenoj i grobnoj crkvi bosanskih vladara u Milima

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Savez povijesnih društava Hrvatske

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb
Ivan KAMPUŠ, Zagreb
Tomislav RAUKAR, Zagreb
Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
Ivan KAMPUŠ

LEKTOR I KOREKTOR
Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:
Savez povijesnih društava Hrvatske
Zagreb, Filozofski fakultet, Ul. Đure Salaja 3
Časopis izlazi jednom godišnje
Narudžbe šalžite na adresu:
Savez povijesnih društava Hrvatske, Zagreb, Krčka 1
Cijena ovog broja iznosi 3000 din.
Izdavanje časopisa sufinancira
Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH — VII.
Tisak Štamparskog zavoda »Ognjen Prica« u Zagrebu — travanj 1987.